25ՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒԼԻՍ 1894

ԹԻՒ 869

ՏԵՂ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՃՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ

Գ. ՀՈԼԻՕ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՓԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ

Թղթակցութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն
առ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK

GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՒՄՆԱԳՈՒԹԻՒՆ

Գալոց համար . . . . . 300 Թիւ 75 ղրշ. Մէջիտ
» » . . . . . 150 » 40 » »
Գաւառներու . . . . . 300 » 100 » »
» . . . . . 150 » 50 » »
» . . . . . 75 » 25 » »
Օտար երկիր . . . . . 300 » 25 ֆրանք
Ռուսիա . . . . . 300 » 10 րուպլի

Թղթատարի ծախքը Խմբագրութեան վրայ
[Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրշ. փոստայի փուլը 100 ղրուշի տեղ].

غلطه عثمانیه اسکی بانق بنا سی غزه سنه اداره سی

10 ՓԱՐԱՅ

10 ՓԱՐԱՅ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՍՏ

Դէթ ժամանակակից սերունդը չի յիշեր որ Թուրքիոյ մէջ պատահած նաեւ նաեւ աղէտ մը օտար երկիրներուն այնքան չաւ պատճառած ըլլայ որքան յունիս 28ի պատահարը: Այդ չաւը միանգամայն կը մղէ ազնուասիրտ օտարազգիները մասնակցիլ տառապանքները թեթեւցնելու անձնական ունօրինութեանց: Տանը հինգ տարի առաջ Փոքր-Ասիոյ մեծ սոլին տակն աշակերտութիւն մը եղաւ եւրոպացին, բայց ո՛չ այն պատաբուղխ, ինքնատիպ, ընդհանրական չարժուածով որուն լուրերը մեզ կը թերեն թերթերն ու հեռագիրները:

Այդ լուրերուն մեր վրայ ըրած առաջին տպաւորութիւնը այն է թէ ծարդասիրութիւնը սահմանագլուխ չունի: կրօնք, լեզու, ցեղային ազգին, երկրային բաժանում, այդ ամէնը որքան որ ալ մարդկային մեծ ընտանիքին մէջ անագին բաժանումներ հաստատած ըլլան՝ բայց եւ այնպէս սիրտը միութեան մեծ կեդրոնն է որ ամէնուս եղբայրակցութիւնը կը յիշեցնէ, ու անոր չուրջը բոլորելով՝ մեր տիեզերական արեւնակցութիւնը կը զգանք երբ սոսկալի դուխս մեծ աղէտ մը կը ծանրանայ ընտանիքին անդամներէն մանց վրայ:

Ցեղերու աղնուացումը, քաղաքակրթութեան տարածումը որուն միջոցն է դիտութիւնը, հետզհետէ կը զօրացնեն մարդկային ընդհանուր համերաշխութեան գիտակցութիւնը, որուն պարտական սլիտի ըլլայ օր մը մարդկութիւնը ջնջումն այն բաղմաթիւ աղէտներուն որոնք կը ծնին միայն այդ համերաշխութեան գաղափարին բացակայութենէն:

* * *

Տնտեսագիտական ճշմարիտ վարդապետութիւններն են որ մեծապէս կը նպաստեն բարեկամական կապերով իրարու կապելու զանազան ազգերն ու երկիրները: Մաքսապաշտպան դրութիւնը օրինակի համար կը ծառայէ ազգերը իրարու թշնամացնելու: Իսկ աղատ փոխանակութիւնը կը նպաստէ բարեկամութիւնը վառ պահելու տարբեր տարբեր երկիրներու միջեւ, վասն զի երկրի մը բարեկեցութեան պայմանները չի փնտռեր ուրիշ երկիրներու աղքատութեան մէջ: Համոզուած է թէ մէկուն աղքատութիւնը ուրիշին ալ աղքատութիւնը առաջ սլիտի բերէ:

Երկրաշարժին առթիւ օտարազգիներուն մեզի ցոյց տուած հոգածութիւնը երթէ զննենք անտեսագիտական տեսակէտներով ալ, կը տեսնենք որ մարդասիրութիւնը եւ անտեսագիտութիւնը այս պարագային մէջ ալ կրնան իրարու ձեռք ձեռքի տալ: Երեկուան մեր տեսութեան մէջ կ'ըսինք թէ երկրի մը մէջ երբ երկրաշարժին նման մեծ աղէտ մը կը պատահի՝ առաջ եկած վնասը չի կրնար բաժնուիլ ցեղի, կրօնքի վրայ: Այս ճշմարտութիւնը քիչ մը աւելի ընդարձակելով կրնանք ընդունիլ թէ աղէտին վնասները ղգալի կ'ըլլան, քիչ կամ շատ, երկրին սահմաններէն ալ դուրս: Ինչպէս որ երկրաշարժ մը իր կեդրոնին չուրջը ամենամեծ չարիքները հասցնելով հանդերձ իր աղդեցութիւնը կը տարածէ, թէեւ տկարացած, բաւական հեռուներն ալ, այսպէս են նաեւ երկրի մը տնտեսական աղէտները: Պոլիս տնտեսական բաղմաթիւ չահերով կապուած է եւրոպայի հետ, այդ չահերը օրէ օր աւելի կը բազմանան, ու տարակոյս չի կայ թէ հոս պատահած աղէտի մը հակահարուածը սլիտի տարածուի հեռուներն ալ: Կրնանք ուրեմն յուսալ թէ բարեգործական հոսանքէն անդին սլիտի կրնանք գտնել տնտեսագիտական թելադրութիւններ ալ որոնք մղեն եւրոպական սեղմնաւորութիւնը, ճարտարագործութիւնը եւ վաճառականութիւնը ղոհղոհութիւններ ընելով չուտով դարմանելու կ. Պոլսոյ վերջի օրերու դժբաղդութեանց հետեւանքները. օգուտը ամէնուն համար է:

Իրաւունք ունինք յուսալու որ Պոլիս հաստատուած եւրոպական հիմնարկութիւնները, առեւտրական թէ սեղմնաւորական, իրենց բարեգործական նպաստներուն հետ առաջինը սլիտի ըլլան հայթայթելու մեր աշխատասիրութեան այն միջոցները որք սլիտի դիւրացնեն վերականգնումը:

ԱՐՇԵՍՏՆԵՐԸ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԵՒ ԴՊՐՈՑԻ ԽՆԴԻՐԸ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԲԱՆՆ Է

Ձեմ կարծեր որ սխալած ըլլամ եթէ ես ալ իմ կարգիս յայտնեմ թէ մեր կեանքը —արհեստագործական, առեւտրական, կամ որ նոյն է տնտեսական կեանքը — ամէն տեղ զրեթէ նոյնն է:

Գաւառներու մէջ մեր արհեստաւորները իւնչ են. —Ոստայնանկ, ոսկերիչ, պղնձագործ, կօշկակար, հիւսն, քիչ անգամ երկաթագործ: Չափազանցութիւն չէ ըսել որ այս արհեստները կամ արհեստաւորները սակաւին մեծ մասամբ իրենց նահապետական վիճակին մէջ են:

Երկնակայլ յարգելի Թղթակիցնիդ մանրամասնագործութեան վրայ խօսած տեղն, որ գլխաւոր ճիւղն է ոստայնանկութեան, տնտեսագիտութեան հալոցէն անցած խնդրի մը, հասկնալու համար թէ սեղմնաւորական, իրենց բարեգործական նպաստներուն հետ առաջինը սլիտի ըլլան հայթայթելու մեր աշխատասիրութեան այն միջոցները որք սլիտի դիւրացնեն վերականգնումը:

Ես ալ երբեմն յարգելի յօդուածագրին նման կը մտածէի, բայց երբ տընտեսագիտութեան քննադատական պատմութեան ծանօթացայ՝ որուն մէկ համառօտութիւնը ներկայացուցիք դուք Հայրենիքի մէջ, երբ հետզհետէ առիթներ ունեցայ արհեստներու վիճակին տեղեակ ըլլալ, իմ դատողութեանս եղրակացութիւնն ալ փոխուեցաւ:

Նպատակս չէ ձեր պարզած խնդիրը կրկնել. այլ յիշեցնել թէ հիմնական գաղափարն մըչէ արհեստաւորին իր արտադրած բերքին վրայ յատուկ նշանը դնելն է: Նախ լաւ արհեստաւոր ունենալու է. երբ լաւ արհեստաւորներ առաջ գան, գործելու ասպարէզ, միջոց, դիւրութիւն ունենան, բերքին վրայ իրենց յատուկ նշանը դրոշմելու պէտքը ըստ ինքեան կը ծնի, կը զգացուի, կը գործադրուի: Դարման գտնելու համար մատերնիս ուղղակի վէրքին վրայ դնելու ենք: Առանց հաշուելու բացառութիւնները, ինչո՞ւ չենք ունենար յաջողած լաւ արհեստաւորներ:

—Վասն զի արհեստաւորները հետամուտ են միայն ածան չինելու, միանգամայն, եթէ կարելի է, սուղծախելու. երբ ասիկա չեն յաջողիր ընել, այն ատեն կ'ելլեն վնասուիլ իսկ ծախելու:

Բայց մրցման, յաջողութեան էական պայմաններն են միշտ լաւը չինել, ածան չինել, շատ ծախել: Եւ այս պայմանները կարենալ գործադրելու համար արհեստին պահանջած դիտական ուսումը, միջազգային ընդարձակ յարաբերութիւններ ունենալու է, ինչ որ կը պակսի մեզ ամբողջապէս:

Իմ ծննդավայրիս մէջ, բնակիչներուն ամենատեւար մասը չուխա էր, խալճաներ, խաբիլիներ, մեշուեցիներ եւայլն. եւ գիտեմ թէ ատոնք մեծ մասամբ իւնչ տառապանքներու, կեղեքումներու կ'ենթարկուէին նոյն իսկ իրենց աշխատութեան համար պայմանաւորեալ վարձքերնին ստանալու համար: Գիտեմ որ քանի եւ հինգ տարուան մէջ երկու դասակարգ վաստակաւորներ առաջ եկան, իրարու յաջորդեցին, հրապարակի վրայ վարկով փայլեցան, ու մարեցան ասուպի պէս: Եւ այսօր ատոնց յաջորդողներ խիստ սակաւաթիւ են:

Այն աղջիկները, պառաւները, մանկամարդ կիները — աղքատիկ թշուառ արարածներ — որք չորսական փարայի մասուրայ կը փաթթեն, (չորսական փարան լիուլի գինն է) երջանիկ սլիտի համարէին իրենք զիրենք, եթէ կանոնաւորաբար եւ հնչուն դրամով ստանային իրաւունքնին: Աղան կամ ասոր բարեկամը սապօն կը ծախէ, ցորեն ունի, կորկոտ պղղոր ունի, պատմայ ունի, ահա այս խեղճերը աշխատցնող ձեռնարկուն այդ ամէնը ինքը անոնց պէտք է հայթայթէ իր ուղած գնովը, իր ցոյց տուած հաշիւովը: Աշխատաւորը դուրսը պարտք ունի, աղան անոր մէջը մատ ունի, տոկոսին կամ գլխավճարին հաշիւն ալ աղան պիտի կարգադրէ: Տնտեսական դերութիւն մը կատարեալ: Մասուրայ փաթթողն մինչեւ վարպետ-վաճառական աղան, մինչեւ բամպակ փոխողը, յաջորդաբար մին միւսին հետ, նուազ ուժովը՝ աւելի ուժովին առջեւ այսպէս կը վարուին ու կը գործեն իրարու հետ: Եւ այս միջոցներով ձեռնարկու աղան կը յաջողի ածան չինելու, որքչհելու պայմաններն են: Իսկ մրցումին գալով, ատիկա լուացնելուն մէջ չեն փնտռեր, այլ թելը պակսեցնելու, չափը պզտիկցնելու նման խաբէութեանց մէջ:

Արտադրողը շատ, սպառման ասպարէզները անբաւական: Ամէն խալֆա իր գլուխն վարպետ ըլլալու, արտադրող, ծախող ըլլալու կը հեռամտի շատ անգամ առանց դրամագլխի. մանածին վաճառականը օրը օրին դրամը ստանալու է. սպրանքը յուսացուածին չափ չի պահանջուիր, չի սպառիր, միջնեռով, հազար ձեւերով սուտերով, կ'աշխատի մինչեւ անգամ նուազագոյն չահով կամ վնասով ձեռքէ հանել: Եւ ահա օր մըն ալ կը տեսնէք որ վարպետն ալ ինքն ալ մէջէն ելերեն: Հրապարակին վրայ դիմացողները, դիզողները կը մնան միայն մատի վրայ համրուած ճարպիկ դրամատէրները՝ որք ուղղակի Եւրոպայի հետ յարաբերութեան մտնել սկսած են:

Առեւտրական միացումը, —ջանքերու ամէն կողմ— ժամանակիս ընդհանուր ոեւոյթն է, որուն առջեւ ամէն դէպքի մէջ, անհատական՝ մէջակ եւ տկար ջանքերը կը մատնուին ամոլութեան: Միակ դարմանը գիտութեամբ հանդերձ ընկերակցական գործունէութիւնն է: Բայց հազար գալ աւեսարան կարդա՛, ո՞վ կը լսէ:

Տրապիզոնի արհեստագործութեան մեծագոյն մասը կը կազմէին ոսկերիչներ, պղնձագործներ եւ կոշկակարներ: Պղնձագործները մեծ մասամբ ոչնչացան ի նորս մեծ դրամատէրի մը գործունէութեան՝ որ չբաւուած պղինձը փոխանակ արհեստաւորին ծախելու, պղինձը իր հաշուին բանել տալով բանուածը ինք ծախելու գործնական միջոցը ձեռք առած է: Ո՛չ ոք մտածեց ժամանակին՝ դէմ անհատական ուժերը չսպառած, ընկերութեամբ - հաւաքական գործակցութեամբ, դրամի ու աշխատութեան հաւաքական միութեամբ միակ դրամատէրին ուժին դէմ դիմագրաւելու: Դրամը ստեղծեց ստոր ի նպաստ տեսակ մը մենավաճառութիւն: Միւս կողմէ, եւրոպական արտադրութիւնները ոսկերիչներուն աշխատութեան եւ չահուն մեծագոյն մասը խլեցին. արհեստին խակ եւ անծանօթ ոսկերիչներ 500-1000 լիրայի դրամագլխով մը եւրոպական արտադրութիւններու վաճառումն ընելով ոսկերիչ արհեստաւորներու ձեռքէն խլեցին հացերնին: Եւ այդ խլըղներուն մէջ գէթ հայ մըն ալ գտնուէր: Այս ճարպիկութիւնն անգամ չունեցանք: Մեր վարպետ արհեստաւորներ՝ տակաւին վա՛յ մեր անցեալ օրերուն չը լսած, չմտածեցին, չը ձեռնարկեցին իրենց արհեստն ու դրամը միացնելով հաւաքական ուժ մը կազմել եւ հակակշռելով անհատական ուժին՝ չարունակել իրենց արհեստն ու առեւտուրը: Անցեալ տարի մի քանի ոսկերիչ երիտասարդներ գալափար կը յղանան չաբաթական վճարումներով ընկերութիւն մը կազմել ու կազմուելիք աննչան դրամագլխով գէթ իրենց արհեստի գործիքները փոխանակ տեղական վաճառողէն գնելու ուղղակի եւրոպացին բերել տալ՝ գներու տարբերութիւնը չահելու համար: Ինծի դիմեցին պայմանագիրնին աչքէ անցընելու համար. քանի չալերեցի եւ խորհուրդ տուի գործակցական ընկերութեանց սկզբունքին համաձայն կազմակերպուիլ եւ այսպէս գործերնին ու նպատակնին ընդարձակել: Անկարելի եղաւ համոզել եւ հաւանեցնել. գլխաւոր արգելքը դրամի պահպանութեան համար իրարու վրայ վստահութիւն չկարենալ ունենալնին էր: Կը տեսնէ՞ք ի՛նչ ողորմելի բարոյական վիճակի մէջ ենք: Կօշկակար արհեստաւորներն ալ հեւի չեն նոյն դժբաղդութեանց ենթարկուելէ: Իրաւ է նախ թէ բառին բուն նշանակութեամբ կօշկակար արհեստաւոր չունինք հոս, քանի որ հոս ամէն կօշկակար կը յաջողի ոտքդ ճասըր ունենալու դատապարտել իր չինած ոտքի ամանով: Դեռ մէկը չէ խելաբերած երթալ Պոլիս արհեստը լաւ սորվիլ եւ գալ հոս լաւ դրամ չահիլ:

Այս ամէնուն գարմանը միայն եւ միայն մտաւորական զարգացումն է, եւ զարգացման համար վարժարան պէտք է: Ահա ասոր համար է որ մենք՝ գաւառացիքս՝ տնտեսական խնդիրներու վերայ որչափ ուշագրութիւն դարձնել ուզենք, չենք հասկնար եւ բնազդմամբ միշտ սեւեռեալ կը մնանք մեր կրթական անմխիթար վիճակին վրայ: Երզնկայի յարգելի Թղթակիցնիդ իր յօդուածը ձեզ ղրկելէ առաջ ինծի այսպէս կը դրէր. «... Նոյն իսկ արհեստներու մշակութիւնը մարդերէ կը սպասենք, եւ մարդ ըսուած արարածն ալ դպրոցի պտուղն է, ու դպրոց չունինք, ինչի՞ վրայ դրեմ. մանաւանդ գիւղը շատ դըժուար պայմաններու կ'ենթարկուի. ուսուցիչ մըն է: Ձգնարատութիւնը ցուրտ ու անհաճոյ կերպարանք մը ունի:»

Ահա՛ ասոր կը ծագին վարժապետի, քահանայի այն անվերջ խնդիրները որք գաւառական կեանքի կարեւորն են: Այդ խնդիրները իսկապէս իրենց մէջ կը պարունակեն տնտեսական հարցերու բոլոր սերմերը: Հանրային ընտած այս տիրտէրի, դպրոցի խնդիրներուն մէջ փնտռուածը նորէն այն հայի եւ արհեստի խնդիրներուն լուծումն է որ, դժբաղդաբար չարունակ կը վտանգուի գաւառներու մէջ կրթական գործին աւերուելովք: Ինչպէս ուրեմն չարունակ մենք չպոռանք չկանչենք, դպրո՛ց, դպրո՛ց, դպրո՛ց, դպրո՛ց:

Ց. Ց. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ
Փոստաբան

Տրապիզոն 1 յուլիս 1894

ԱՂՋԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Կեանքը կանոնաւոր դրութեան մը վերածելու եւ ժամանակը լիուլի եւ առանց կորուստի չահագործելու համար ճշդապահութիւնը անհրաժեշտ է: Շատեր չեն կրնար գործերնին կարգի եւ կանոնի համեմատ ընել, միայն վասն զի ինչ որ ընեն ուշ կը մնան: Եթէ մէկ գործ մը ճիշդ ժամանակին չկատարուի, ազդեցութիւնը յաջորդ գործին վրայ կ'ըլլայ, եւ այսպէս չարունակաբար, մինչեւ որ ամէն բան խառն ի խուռն ըլլայ:

Կեանքի մէջ իրապէս ամենէն յաջող մարդիկ իրենց ամէն գործերը կարգով ու կանոնով եւ ճշդապահութեամբ ընողները եղած են: Այն հարեւանդ կիները, որոնց մասին լսած ենք թէ իրենց սովորական պարտականութիւնները չիուզէ կատարել զատ՝ յաջողած են նաեւ մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցանել մարդկութեան յառաջդիմութեան ու զարգացման համար, ամենաճշդապահ անձինք եղած են իրենց բոլոր գործառնութեանց մէջ:

Ամէն քանի մէջ ճշդապահ ըլլալը դիւրին բան չէ, եւ կատարելապէս ճշդապահ անձինք, թէ՛ այր մարդոց եւ թէ՛ կին մարդոց մէջ, կարծուածին չափ շատ չեն. եւ իրօք բուն ճշդապահները բացառութիւն կը կազմեն: Այսու ամենայնիւ ճշդապահ ըլլալու ջանացողները եւ բացարձակ ճշդապահութեան ամենէն աւելի մօտեցողները ամենէն աւելի թեթեւ կը զգան այս կեանքին բեռը եւ ամենէն աւելի կը մօտենան իրական երջանկութեան: Մարդկային ընկերութիւնը փորձառութեամբ գիտէ թէ ո՛րչափ ճշդապահութեան արժէքը, անոր համար դրած է մասնաւոր օրէնքներ որոնցմով պատժել կը սպառնայ զանոնք որոնք ճշդապահ չեն դրամական տուրեւառի եւ ուրիշ զանազան գործառնութեանց մէջ: Ինչպէս ուրիշ շատ մը բաներու, նոյնպէս ճշդապահութեան մասին սա ճշմարիտ է թէ ստիպումն է որ մարդս ուղղութեան կը բերէ. շատեր ճշդապահ պիտի չըլլային, եթէ ստիպեալ չըլլային:

Ո՛րչափ շատ են անոնք որք ճշդապահական թերութեան մը պատճառաւ մեծամեծ չնասներու կ'ենթարկուին. ամէն քայլափոխի կը հանդիպինք այդպիսիներու. իւրաքանչիւր աղջիկ իր իսկ փորձառութեամբ գիտէ թէ ո՛րչափ ճշդապահութիւն կը սպասէ: Այսու ամենայնիւ կ'արժէ որ այս մասին մէկ երկու օրինակ մէջ բերենք:

Կին մը որ իր չէնքը ապահովագրութեան դրած էր, ճիշդ ժամանակը լրացածին պէս ապահովագիրը նորոգել տալու անհոգ գտնուեցաւ: «Ի՞նչ կայ: սա գործերս մէյ մը կարգի դնեմ, ապահովագիրը նորոգել կուտամ»: Եւ այսպէս անհոգ պառկեցաւ: Ապահովագրին պայմանաժամին լրանալէն քսանը-

Ա՛յ, Նիկո, ես էլ ուզում եմ ասել մի բան։ Ես ինձ համար մի որոշում եմ արել, որ ուզում եմ ձեզ էլ ասել։ Ես ուզում եմ ամուսնանալ։ Ես ուզում եմ ամուսնանալ Ալիսի հետ։ Ես նրան սիրում եմ։ Ես նրան սիրում եմ, ինչպես ոչ մի կին չեմ սիրել։ Ես նրան սիրում եմ, ինչպես ոչ մի կին չի սիրվել։ Ես նրան սիրում եմ, ինչպես ոչ մի կին չի կարող սիրվել։ Ես նրան սիրում եմ, ինչպես ոչ մի կին չի սիրվել։ Ես նրան սիրում եմ, ինչպես ոչ մի կին չի կարող սիրվել։

Ազգային լուրեր

Եգիպտոսի առաջնորդ Տ. Դէորգ վ. Իւթիւճեան, որ օգտավոխութեան համար մայրաքաղաքս կը գտնուի, գրած է Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ եկեղեցիներուն քահանաներուն որ հոգեհանգստի պաշտօն կատարեն Կ. Պոլսոյ երկրաշարժին զոհերուն համար, եւ միանգամայն հրաւէր կարդան եգիպտահայ ազգայիններուն համար բացուած հանգանակութեան համար։

—o—

Մաքրի գիւղի եկեղեցին ծանրապէս վնասուած ըլլալով երկրաշարժէն, երկու շաբաթէ ի վեր արարողութիւն չի կատարուիր։ Եկեղեցին, դրացի եւ եկեղեցապատկան կալուածներուն վնասը կը հասնի մօտ 300 ոսկիի։ Ասիկա ծանր հարուած մըն է գիւղին կրթական գործին որ հազիւ սկսած էր կազմակերպուիլ յառաջդիմական ծրագրի մը վրայ։ Թաղական խորհուրդը կը մտադրէ հանգանակութեամբ ձեռք բերել այս 300 ոսկիի գումարը, զոր թաղին բարեկեցիկ ազգայիններէն կը յուսայ ստանալ։ Դպրոցին մասին ալ ստացած ենք հետեւեալ ազդարարութիւնը.

«Հոգաբարձութիւնս կը փութայ յայտարարել թէ ազգային վարժարանք երկրաշարժի աղէտին պատճառաւ նորոգութեան անմիջական պէտքեր ունենալով, այսօրուընէ սկսեալ փակուած են մինչեւ յառաջիկայ 1/13 օգոստոս։

«Վարժարանաց փակման սոյն միամսեայ ժամանակամիջոցը պիտի նկատուի իբր տարեկան արձակուրդ, որմէ զատ ուրիշ արձակուրդ չպիտի ունենան ուսանողք։

«Ինծուիթիւնք եւ Մանկապարտէզի հրապարակային խաղերը, ինչպէս նաեւ մրցանակաբաշխութիւնը պիտի կատարուին դպրոցական տարեմուտէ յետոյ եւ այս մասին ըլլալիք կարգադրութիւնք ժամանակին պիտի ծանուցուին հասարակութեան։

«Դպրոցական տարեմուտը կը սկսի յառաջիկայ 1/13 օգոստոսէն եւ նոյն օրը կընդունուին ուսանողք ի վարժարան, պայմանաւ որ մինչեւ այն ատեն անպատճառ վճարած ըլլան իրենց յետնեալ թոշակները։

«Աւելորդ է ըսել թէ Հոգաբարձութիւնս մինչ ամէն ժամանակէ աւելի հիմա է պէտք ունի իր հասոյթներու գանձման, քանի որում ո՛չ միայն ընդհանուր ծախքերէն բան մը չպիտի զեղչուի, այլ նաեւ բացառիկ ծախքերէ զատ, նորանոր կարգադրութիւններ ալ պիտի ըլլան աւելի եւս բարւոքելու համար վարժարանց վիճակը։

1/13 Յուլիս 94 Հոգաբարձութեան կողմէ

Ատենադպիր Ատենապետ
Լ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ Մ. ՄՈՒՇԵՂԵԱՆ

«ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ» ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1894

Երեքշաբթի 11 Յուլիս	«(Հ. Տ.)
23 »	(Ն. Տ.)
Տ. Թ. Հ. Ե. Ե.	1343
Թուական Հիճրէի	1312, Մուհարրեմ 20
Մէնէի Մալիէ	1310, Թէմմուզ 11

Լուսնակաձեւ

Պ. Սրբոցն՝ Կալիստրատոսի, եւ քառասուն եւ ինն վկային եւ Ղուկիանոսի քահանային։

Նկս Or—4 42

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

Ի ՆՊԱՍՏ ԱՐԿԱԾԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

— ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Վեհ. Սուլթանին բարձր նախագահութեան ներքեւ Բազաբապետութեան մէջ կազմուած նպաստամատոյց յանձնախմբին միջոցաւ երկրաշարժին արկածեալներուն համար հանգանակութեան տոմսեր պատրաստելով, այդ տոմսերը՝ մինչեւ շաբաթ օրուան ժամը վեցը՝ արտադրեցին հետեւեալ գումարները.

Վեհ. Սուլթանը, երկու ղրչ. անգամէն	432,000
Առանց հաշուելու Մեծ բէսէներու ձլնասուած աշակերտներուն համար նըւիրած 216,000 ղրչի գումարը.	
Կայսերազուն իշխաններու եւ իշխանուհիներու անունով չնորհուած	54,000
Սերպիոյ Թագաւորը	23,625
Եգիպտոսի Խեվ Ապաս Հիլմի փաշա	30,000
Օսմանեան Պանքան	108,000
Պ. Վիթալի	54,000
Պ. Լէոնիտաս Զարիֆի	21,600
Մայրը Տիկին Զարիֆի	21,600
Եղբայրը, Պ. Բէրիքլէս Զարիֆի	21,600
Պ. Ամին Զաֆիրոպուլօ Իէֆէն անուն Պոլսոյ Ֆրանսական բարեդործական ընկերութիւնը	54,000
Բարիզի Ալէքս Իզրաէլիդի ճեւղին նախագահ Պ. Ֆէրնանտէզ	11,880
	5,400
Ընդ. ամէնը	859,305

—Գում-Գաբուի Ֆրանսայի կրօնաւորները, Վերափոխման Օգոստինոսեանց կարգէն, իրենց պարտէզներուն մէջ ընդունած են բազմաթիւ աղքատները, որոնց հայ եւ ապուր կը բաշխեն։ Այդ միաբանութեան մեծաւորը, Հ. Բիգառ, հինգ հազար ֆրանք ղրկեր է՝ աւելի երկար առեն նպաստելու համար երկրաշարժին դժբաղդ զոհերուն։

—=—

ՋԱՆԱՉԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հանրօգուտ հիմնութեանց նախապատրաստութեան համար ալ փայտէ տաղաւարներ չինուած են, ուր փոխադրուած են դրասենեակները։

—Բերայի աւստրիական դեսպանատան թարգմանութեան գրասենեակները, մեծապէս վնասուած ըլլալով երկրաշարժէն, դեսպանատունը փոխադրուեր են։

—Ապահովութեան Սնտուկին դրասենեակները Մեծ-Նոր-խանէն փոխադրուած են Հանրային Պարտքի վարչութեան նորակառոյց չէնքին դէմ թիւ 21 տունը։

—=—

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ԱՐԱԴՈՒԹԻՒՆԸ

Հետաքրքրական դիտողութիւն մը։ Բարիզի Բարք-Սէն-Մոռ դիտարանին տնօրէն Պ. Մուռօ վերին աստիճանի չահեկան դիտողութիւն մը ըրեր է։ Իր արձանագրիչ գործիքներուն գծած չըրջանակներուն խուրձը զննելով, այդ դիտականը հաստատեր է թէ Կ. Պոլսոյ երկրաշարժը մագնիսական մեծ խռովութիւն յառաջ բերեր է հոն։

Այդ երեւոյթը, որ այսպէս ընկերացեր է երկրաշարժին, տասնըվեց վայրկեանէն կտրեր անցեր է այն 3000 քիլոմեթրի հեռաւորութիւնը որ Կ. Պոլիսը կը բաժնէ բարիզեան արուարձանէն։ Մէկ երկվայրկեանի մէջ 3195 մեդր արագութիւն մը ըսել է ասիկա, այսինքն ձայնին արագութենէն 10-11 անգամ աւելի մեծ։

ԳԱԻԱՌՆԵՐԷՆ

Ուրբաթ օր, ժամը 4.30ին, երկու անգամ բաւական զօրաւոր ցնցումներ տեղի ունեցեր են Անատոլուի երկաթուղիին գծին վրայ ի Վէզիր խան, Պիլէճիկ եւ Քարաքէօյ։ Պիլէճիկի կայարանն ու ջրամբարը ղգալի վնասներ կրեր են։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. Պոլսոյ Վերաքննիչ դատարանին անդամ անուանուեցաւ վճռաբեկ Ատեանին առաջին դիւանապետ Ալի էֆէնտի որ այս մասին հարկ եղած օրինական երդումը ըրաւ։

ՔՈՂԵՐԱ. Վերջին հեռագիրներն են։

—Սպարթա	10	բռնուող	7	մեռնող
—Ագէրայ	3	»		
—Էրհամիտի	8	»	3	»
—Նէվչէհիր			1	»
—Տէրէ			1	»
—Քանղըրի			4	2
—Մալաթիա			5	3

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑ. Երկրաշարժը չի կրցաւ ձլնաս մը հասցնել այս հաստատուն չէնքին որուն տանիքը մինչեւ օգոստոս պիտի աւարտի։ Յայտնի է թէ ահմտնուած է ամէն ցեղի եւ կրօնքի պատկանողներուն։ Երկու գլխաւոր մասի պիտի բաժնուի։ Մէկին մէջ մզկիթ մը եւ միւսին մէջ երկու եկեղեցի պիտի չինուին։ Իսլամներուն մասը պիտի ունենայ չորս բաժին. երկուքը կիներու, երկուքը տղոց համար։ Ամէն մէկ բաժինը պիտի ունենայ 200 անկողին։ Անկելանոցին կից պիտի չինուի նաեւ մէկ բաղնիք մը, մէկ աւազան մը եւ մէկ հիւանդանոց, քրիստոնեաներուն յատկացեալ մասն ալ նըմանը պիտի ըլլայ իսլամներուն մասին։

ՀՈՂԱՑԻՆ ԲԵՐՔ. Կայսերական իրաւէի մը համեմատ, Պետական խորհուրդին ձեռնհաս բաժինը սկսած է ուսումնասիրել Թուրքիոյ հողային բերքին խնդիրը։ Կառավարութիւնը վերահասու եղած է որ օտար մրցումին պատճառաւ Թուրքիոյ հողէն արտադրուած բերքերը առաջուան չափ սպառում չեն գտներ։ Այս յետադէմ վիճակին առաջքը առնելու համար է որ պետական խորհուրդը պիտի ընէ յատուկ ուսումնասիրութիւն մը։

ՍԻՄՒՐՆԱՆ. Պետական այս հաստատութիւնը յառաջդիմութեան շաւղի մը մէջ դնելու միջոցներուն վրայ խորհրդակցող յատուկ մասնախումբը յանգեր է սա որոշման թէ պէտք է պարտաւորել բոլոր քաղաքային եւ գիւղական պաշտօնատարները չինել իրենց պաշտօնական համազգեստը վերոյիշեալ հաստատութեան մէջ, եւ թէ սբսմայի գործեր առնող պետական պաշտօնէութիւններուն սոյն հաստատութիւնն իր ապրանքը պալու մասին միւս վաճառականներուն վրայ նախապատիւ իրաւունք մը ունենայ, պայմաններու հաւասարութեան պարագային մէջ։

ԲԻՐԱԼԵՐԴ ՄԱՂԱԶԱՒԱՐ

Սրվաճը խանը

Մահմուտ Բաշա ճիվարընտը Թօրալեան խանը իթթիհալնտէ Իրան գննօզլսխանէսի գարշըսընտա միճէթտէտէն պայէթ մէթրին լինչ օլունուչ օլան մէզգիւր Սրվաճեան խանը իթթիհալնտէ պիրիպիրինէ կէչիլիր պէթը աւէթ մաղազա իլէ օն իքի աւէթ օտասը մէվճուտ օլուպ կէրէք թօբան կէրէք պյրը պյրը քիրայա վէրիլէճէկլինտէն արզու էտէն զէվաթ մէկթիւր խանտա մութասարըքը Պողոս Եֆէնճի Սրվաճեան միւրաճաաթ իթթիհալէրի իլան օլունուր։

Խանըն էսկինէսի իքի գաթ ոըր։ Հիւ պիր եէրի զետէլէնմէմիշ օլըպըղը մէյտանտա իչպու մաղազալար թիւճարըլարա վէ քոմիսիոնճըլարա րէք միւնասիպ տիր։

3—6

ՆՈՐԱՎԷՊ

Ս. Գայբճիեան

Ինը հրահանգիչ, զբօսուցիչ եւ հետաքրքրական վէպեր՝ համեստ վէպեր ընթերցման արժանի՝ կը պարունակէ, որք են՝ Միես Կիճճ.— Մեծ Յուսախաբութիւն մը.— Մայրիկը.— Թշուառ մայր մը ի դատարանի.— Երկու Յանցաւորք.— 376494 թիւն.— Ակռայի մը համար.— Անկեղծ սէր.— Խիղճը։

Ինը վէպ 3 ղրուչի

Ամէն գրավաճառաց ինչպէս նաեւ գրավաճառ Պօղոս եւ Յակոբ ազգային քով կը ծախուի։

8—20

ՏՈՔԹԷՕՐ ԳԱՊՊԱՐԵԱՆ

ՋԼԱԽՏԱՐՈՅԺ

ԵՒ

ՄՍԱՆԱԴԷՏ

Ուղեղի, Ողնածուծի եւ համայն ջղային հիւանդութեանց,

որպիսիք են՝

խելքի պռոյտ, կաթուած, անդամալուծութիւն, կրկնատեսութիւն, քնաջղութիւն, լուսնոտութիւն, քնատութիւն, գլխուցաւ, մոռացութիւն, ջղացաւութիւն (hystérie), ջղացաւութիւն, անհանգստութիւն, ջղային տկարութիւն, խելագարութիւն եւլն. եւլն։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր յետ կիսաւուր, բերա Պէքար փողոց 9։

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՈՑԻ

ԾՕՐԾ ԷՖԵՔՏՈՒՑԻՉ

Ա. ՊԱՒԼՈՒ
Պահեք - Դարու
Թիւ 1
Լօնտոն եվեհնէի
խաճի դէմ

Սոյն գործարանի մէջ կը պատրաստուին ամէն տեսակ հովհանոցներ մոտաքսեայ, բրդէ եւ դանազան կերպասներով թէ արանց, թէ կանանց եւ թէ տղայոց համար։

Օրական պատրաստութիւն 300 է աւելի հովհանոցներու։

Այս գործարանի արտադրութիւնք թէ ճաշակի եւ թէ դիմացկունութեան կողմանէ գերազանց են ուրիշ ամէն ապրանքներէ, նոյն իսկ եւրոպական արտադրութիւններէն թէ լաւ եւ թէ գիներու կողմանէ 40% աւելի ժան ըլլալով։

Մեծ մթերք ամէն տեսակ հովհանոցներու, մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառման համար, որոչակ գիներով, նոյնպէս հովհանոցի զանազան տեսակ կերպասներ։

Գաւառական յանձնարարութեանց համար ճոխ մթերք ամառուան հովհանոցներու։

Ամէն տեսակ նորոգութիւնք։

Մասնաճիւղ ի Մեծ-Շուկայ, Նուրը մասնիկ գարուսը, 32 թիւ։ 5—8

ՏՈՔԹԷՕՐ ՊՈՅԱՃԵԱՆ

Մասնագէտ կանանց եւ ծննդամիզական գործարանաց հիւանդութեանց։

Ամէն տեսակ հիւանդութիւն կը դարմանէ մանաւանդ իւր մասնագիտութեան վերաբերեալները։

Ամէն օր առաւօտէ մինչեւ կէս օր հիւանդ կ'ընդունի իւր տունը, Բանկալտի ճաուշխի ճէխէլ փողոցի անկիւնը, թիւ 133, Մէլքիթեան Հարպիէյի Հեծեծարանի (մանեժ) դիմացը։ Կէս օրէն վերջը Պոլսոյ կողմը կամուրջի գլուխը Գիւչլիքեան հիվանդներու դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը մինչեւ կէս օր իւր տունը եւ երկուշաբթի օրերը կէս օրէն վերջը վերոյիշեալ դեղարանը իրեն դիմող հիւանդները ձրիաբար կը դարմանէ։

7—20

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ Է Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆԻ

Հայերէնէ ի գալ. բառագիրքը

Կը բաղկանայ 413 էջերէ. կը պարունակէ 25000 բառ եւ սահ 1000է աւելի գիտական նոր բառեր եւ նոյնքան ալ յատուկ անուանց բառարան մը դրուած է գրքին վերջը։ Բառերու ճիշտ նշանակութիւններն դրուած են եւ այսու ամէն անձի կրնայ օգտակար ըլլալ։

Թուղթը, տպագրութիւնը եւ կազմը շատ բնաւոր ըլլալով հանդերձ, գինը շատ աժան եւ ամէն անձի մատչելի է։

Քառադոնի կազմ 15 ղրուչ
Ընտիր լաթակազմ 17½ »
Կէս կաշեկազմ 20 »

Օտար երկրայ համար 3,25, 3,75 եւ 4 ֆրանք. փոստի ծախքը առնողին վրայ. մեծ քանակի համար զեղչ։

Կեդրոնատեղին է հրատարակչին գրքատունը, Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Պահէք գարու թիւ 4, ուր պէտք է ուղղուին ամէն յանձնարարութիւնք։ Ագարակ չի ղրկուիր։

10—16

տնդիրս ըստ ամենայնի պատուաւոր ըլլալով, ներեցէք որ վաղը գամ ձեռը պատասխանն առնեմ։»

Այս նամակը շատ մեծ զարմանք պատճառեց Լուիզի։ Ինչ ընելու էր. ընդունելու էր. անկէ ետքը մէկ բառով կրնար Մաքսի հրաւառութեանքի փորձերը ի դերեւ հանել, եթէ անոր դիտաւորութիւնն այս էր. ասկէ զատ առանձնութենէ կ'ապատէր, ծերութենէ, հիւանդութենէ, աղքատութենէ վախը չէր մար...

Լուիզ գիշեր անունով ձեռնարիւսի մը աղջիկն էր։

Այս գործունեայ, աշխատասէր, խելացի մարդը քիչ շատ դիւրակեաց վիճակ մը ունենալով՝ կրցեր էր չափաւոր կրթութիւն մը տալ իր աղջկանը։

Օր մը խարերային մէկուն ննջգեալ անանկութեամբը ամրողջ ունեցածը կորսնցուց։

Խեղճ մարդը ցաւէն մեռաւ, իր այրին ձգելով Լուիզի հոգը, որ այն ատեն տասնըվեց տարու էր, եւ իր անցեալ դիւրակեցութեան ընկերները։

Կինն իր վրայ երկու տարի միայն ապրեցաւ։

Ուստի Լուիզ տասնեւեօթ տարեկան էր՝ երբ առանձին մնաց. մօրը հիւանդութեան ծախքերը վճարելէ ետքը՝ իր ձեռքը ուրիշ բան չմնայ, բայց եթէ քանի մը կոր կարասի, որոնց մէկ մասը ծախեց... Ապրելու համար ստիպուած էր աշխատիլ եւ գիշերներն ալ աշխատելով օրը քառասուն սու կը վաստկէր։

Եւ իր ապագան էր չքաւորութիւն կամ անկելանոց։

Լուիզ այն օրը մինչեւ իրիկուն չկըրցաւ աշխատիլ եւ գիշերն ալ մտածելով անցուց։

Ո՛հ, եթէ այն նամակը Մաքս գըրած ըլլա՛ր... բայց ո՛չ, Մաքսի սէրը պերճութիւն, ոսկեզօծ կեանք մը պիտի պարգեւէր իրեն, բայց անպատուութի՛ւնը. ասկից զատ Մաքս միշտ չպիտի սիրէր զինքը, եւ ոչ իսկ երկար առեն, եւ այն մենութիւնը նորէն պիտի գար աւելի ահարկու եւ խղճի խայթելով ծանրացած։

Ժ.

Վերջապէս հետեւեալ օրը եկաւ եւ Լուիզի վարանումը դեռ կը չարունակէր։

Դուռը զարնուեցաւ։

—Օրի՛որդ, ըսաւ Քլօտօմիր, ճակատագրիս հասկնալու եկայ։

Երիտասարդը տժգոյն եւ յուզուած էր։

Լուիզ ճիգ մը ըրաւ խօսելու համար։

—Հաւատացէ՛ք որ, պարոն, ըսաւ, յանչափս երախտապարտ եմ ձեզ այն անակնկալ առաջարկութեան համար, զոր համեցաք ընել ինծի։ Բայց չեմ կրնար... եւ աչքերը արցունքով լեցան։

—Այսինքն կը մերժէ՛ք, օրիորդ։

—Կ'աղաչեմ, պարոն, հաւատացէ՛ք որ...

—Ա՛հ, գոչեց Քլօտօմիր, յանցանքը իմ ապուշ, գարշելի եւ գճուճ հպարտութեանս է. ինչո՞ւ այսչափ ուշ մըներ։ Կը զգամ որ այսօր ուրիշ մը կը սիրէք։ — Եւ տեսնելով որ Լուիզ չի պատասխաներ, չարունակեց.— այո՛, աւոր ապահով էի, եւ սակայն ես չատոնց ի վեր կը սիրեմ զձեզ։ Իմ առաջարկութիւնս պատուաւոր մարդու մը առաջարկութիւնն է, որ կը խնդրէ ձեռնէ իր աղկ ու գէշ օրերուն մասնակիցը, իսկ միւսը...

—Ո՛հ, պարո՛ն, մեղքցէք ինծի...

—Կարելի է որ, օրիո՛րդ, այս առաջարկութիւնս յանկարծակիի բերաւ զձեզ եւ կ'ուզէք քիչ մը խորհիլ անոր վրայ։

—Ո՛չ, պարո՛ն, ո՛չ, ասկէ ետքը անկարելի է, ըսաւ Լուիզ մարմարի պէս ժպտուն ու ցուրտ, անկարելի է. մնաք բարո՛վ...

—Կը հնազանդիմ, օրիո՛րդ, բայց նախ — կը խնդրեմ որ ըսելիքիս նեղուիք...— կարելի է որ օր մը անձնուէր սրտի մը ու թեւի մը պէտք ունենաք... այն ատեն յիշեցէք զիս։

Եւ Լուիզի սեղանին ծայրը իր մէկ այցաքարտը ձգելով՝ դուրս ելաւ. արցունքները կը խեղդէին զինքը։

—Ո՛հ, գոչեց, այս աղջիկը, զոր կը սիրէի ու կ'ուզէի կինս ընել... Մաքսի տարփուհին է. Մաքս մոռահաճութեան օր մը զայն իր խաղալիքն ըրաւ։ Ո՛հ, վրէժս պիտի լուծեմ։

Այդ միջոցին Մաքս, պարտէզին նըստարաններէն մէկուն վրայ նստած, Քլօտօմիրը տեսեր էր։ Ինքն ալ կարծեց թէ ձմռարուութիւնը հասկցեր էր։

—Ապո՛ւշ, տխմա՛ր, ըսաւ ինքնիրեն. այս աղջիկը իմ վրաս կը խնդայ ու ես զինքը կը սիրե՛մ, կը սիրե՛մ...։ — Այն ատեն բռունցքը գոցեց բարկութեամբ։— Քլօտօմիրը, նախատեալ առաքինութեան առաքինի պաշտպանը կը սիրէ։ Արդեօք ո՛րքան կը խնդան վրաս։

Դերկոմսը այս բանը մտածելով՝ կատղեցաւ ու Քլօտօմիրի տունը վազեց։ Խնդիր մը պէտք էր նախ մտաւ։ Քլօտօմիր ալ նոր եկեր էր։ Երկուքն ալ ինքզինքնին բռնացին, վասն զի երկուքն ալ կ'ուզէին իրարու վրայ յարձակիլ։

—Քլօտօմի՛ր, ըսաւ դերկոմսը, Լուիզ քաւ տարիսուհիդ է, քեզ կը սիրէ. ատենով դուն ուրացար այս բանը, բայց այսօր ամէն բան գիտեմ,— եւ սպառնական չարժում մը ըրաւ։

—Ա՛ռ, ըսաւ Քլօտօմիր Լուիզի ետ տուած նամակը սեղանին վրայ նետելով, կարդա՛ ու ըսէ՛ նայինք երկուքնուս ո՞րը...

—Մօրս յիշատակին վրայ կ'երդնում որ, ըսաւ Մաքս, Լուիզ իմ տարփուհիս չէ։

(Շարունակելի)

LE CAPITAL ԼԸ ԳԱԲԻԴԱԼ
(ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ)

Խնայողութեան ընկերութիւն վասն կազմութեան դրամագլխոյ

23, ա՛Ապրէլի վաղոյ եւ 4 Մէյնթ Քաթէրին վաղոյ, ի Լիօն

Ընդ՝հսկողութեամբ Ֆրանսական տէրութեան հաստատեալ ըստ 1868 յունուար 22ի պետական օրինաց

պահովեալ դրամագլուխ **15,000,000 Ֆրանք**

ՆՊԱՏԱԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լը Գաբիթալ դիւրութեամբ պզտիկ խնայողութիւններ ընել տալու նպատակով հաստատուած ըլլալով արագապէս զարգացած է։ Իր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մը մէջ դրամագլուխներ կազմել կանխաւ տրուելիք հատուցումներով։

Ընկերութիւնը ապահովագրելոյն կը յանձնէ ապահովագրեր (police) թէ ի վնասարէն կանխիկ վճարի մը եւ թէ ամեակաև խնայ դիւրամատչելի վճարումներու (ամեական մէկ ֆրանքէ սկսեալ եւ աւելի)։

Պէտք չէ չփոթել ընկերական գործառնութիւնները այնպիսի վիճակահանութեանց հետ որոնց տոմսերը վիճակահանութենէն վերջ արժէք մը չունին, ընդհակառակը քիչ մը առաջ կամ քիչ մը վերջը ամենքն ալ սկիզբ ստանան մեր մօտ ապահովեալ գումարը։

Ընկերութեան դրամատուներ· Գրէտի Լիօնէ·— Սօսիէթէ Լիօնէզ տը Տէպօ է տը Գօնթ Թուրան·—Բօսկէն, Բանտէլ եւ ընկ·—Պանք տը Ֆրանս։

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԻ GARANTIES

Լը Գաբիթալ այն միակ հաստատութիւնն է, որ իր պահեստի դրամը տէրութեան երաշխաւորութեան տակ գտնուղ արժէթղթերու փոխանակելէ վերջը զանոնք յանուն ընկերութեան պահեստի դրած է «Պանք տը Ֆրանս»ի դրամատան Լիօնի մասնաճիւղը։

Ամէն բաժանորդ կրնայ վերոյիշեալ դրամատունէն ստուգել եւ ճշդել այս պահեստից գոյութիւնը։

Մանրամասն տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պ. ԱՆԹԷԼՄ ՍԱՒԷ, Stöerkն հանդէս առեւելից։

Միջնորդք պարտին երաշխաւորութիւն մը ցոյց տալ։

Գաւառաց համար գործակալութիւն ստանձնել փափաքողք պարտին դիմել Աթեւելից տնօրէնութեան ի Կ. Պոլիս, Բիւհիւք Պարնախան խան միւ 4, Ա. յարկ։

Կ. Պոլիս, Մահմուտ Բաշա Ջօրապճի խանի կարգը թիւ 64

ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԸՆՏԻՐ ԹԷՅԻ

Մեր վաճառատունը, որ ուղղակի Չինաստանէ եւ Ճավայէն բերել տրուած ընտիր Թէյերու կեդրոն մըն է, Թէ իր Թէյերու աղեկութեամբ եւ Թէ դիներուն անհամեմատ աժանութեամբ քիչ ատենուան մէջ Թէյասէրներու մեծ ընդունելութեան արժանացած է, ամեն անոնք որ կը փափագին ընտիր եւ միանգամայն աժան Թէյ ունենալ, հարկին այցելել մեր վաճառատունը Անգամուան մը փորձը մեղք չէ։

Նաեւ մեր վաճառատան մէջ կը գտնուին ռուսական ընտիր սամավարներ. Թէյամաններ եւլն. եւլն. միշտ ընտիր միշտ ընտիր միշտ աժան։

Ա.ՋԴ.— Կեղծերէն զգուշանալու համար կ'աղաչենք որ ամէն առուփերու վրայ մեր վերոգրեալ մարգան փնտռէք։

ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆ ՊԱԼՍԱՄ

Ընդդէմ հազի, հազիւոյի, թմբուկընդրեան, ծանրընդրեան

Այս նշանաւոր գեղին յատկութիւնն է անմիջապէս հանդարցնել հազը, շարքուքը, ձայնի մարիլը, շնչելու գժուարութիւնը եւ կոկորդի հիւանդութիւնները. Անմիջապէս կը լուծէ կազուած ժազաղը եւ կը քակէ.

Այն անձերն որք կոկորդին մէջ անհաճոյ ժարմազ ունին, որոնք գիշերները հանգիստ չենկրնար ունենալ հազէն, անմիջապէս կը հանգարտին, շատ անգամ մէկ օրուակը կը բաւէ գժուարաշնչութեան, երկարաեւ չազերու, ինֆլիւենցայի դէմ կարելի չէ նկարագրել այս նշանաւոր գեղին կատարած հրաշքները.

Կեղծեանաւորէն է ԷՏՄՈՒՆԴ ԳԱՐՐԻԱՆԴ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ· Վաճառատի պահեստներն քով կայսրան Ղալաթիա Շէյխիի Թրամուէյթրէթիւ 95 ե 97, Ղալաթիա

Քօնսօլիտէի վերածուած Օսմանեան Հանրային Պարտք

1881 8 20 Դեկտեմբերի կայսերական Իրատէով թոդեալ հասոյթ

13դ ՇՐՋԱՆ		1894 ՅՈՒՆԻՍ							
ՏՈՒՐՔ		Ջուտ հասոյթ Գաւառական վարչութեան ծախքերը եւլէկ եղբ	Ջուտ հասոյթ Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան ծախքերը եւլէկ եղբ						
			Օսմ. ոսկի		Թումար նախորդ ամսոյ Օսմ. ոսկի		գումար 94 յունիս 30ին Օսմ. ոսկի		գումար 93 յունիս 3 Օսմ. ոսկ
Վճարուած Տոկոս	Ծխախոտ (հին պահանջքներէ գանձուած)								
	Աղ								
	Դրոշմ								
	Ոգելից ըմպելիք	10608567	72						
	Զուկ								
	Մեռաքս								
	Ընդհ. տնօրէնութեան կողմէ վճարուած ծախքերը	933012	71						
	Զուտ հասոյթ	10278375	01	100534	67	245086	32	345620	99
	ԾԽԱԽՈՏ. — Բէժիին վճարը	18756000		187500		187500		375000	
Զանազան յատկացումներ	ՊՈՒՂԿԱՐԻՈՑ ՀԱՐԿԸ, որուն տեղ վինչեւ որ քանակը ոչնչուի, սահմանուած է 100,000 օսմ. ոսկի ծխախոտի տասանորդէն գանձելի	1661959	54	16324	88	30762	50	47087	38
	ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՒՈՒԹԻՒ աւելցածը որուն տեղ 130,000 օսմ. ոսկի որոշուած է ծխախոտի տասանորդներէն կամ մաքսի վրայ քաշուած փոխանակագիրներով գանձելի								
	ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՐՈՒՄԻԼԻԻ վճարը (1)	2433772		25337	72	25337	72	50675	44
	ԹԻՄՊԷՔԻԻ ՏՈՒՐՔ՝ մաքսի վրայ քաշուած փոխանակագիրներով								
	Սերպիոյ, Քարատաղի, Պուլկարիոյ եւ Ճունաստանի մասնակցական բաժինը								
	Գումար	33224106	55	329697	27	488686	54	818383	81
Զանազան	Տրամադրելի գումարներէ առնուած տոկոս								
	Ստակի փոխանակութենէ գոյացած տարբերութիւն								
	Ընդհ. Գումար	33224106	55	329697	27	488686	54	818383	81
	1893 ի մի եւ նոյն ամիսը	32828726	18	325955	10	486749	03		

	Դուրուճ		Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկ
1890 Ապրիլ 18 30ի պայմանագրին համեմատ նախատեսուած 4% պարտատոմսերու ի հաշիւ վճարեալ գումարք					
Եւրոպա ղրկուած եւ քօնսօլիտէ պարտուց ի հաշիւ վճարեալ			341188	67	272298
Վարչական Խորհրդի ամեականք եւ ընդհ. ծախք			13002	27	11528
Օսմ. Կայս. Պանքային քով ոսկեդրամ եւ զանազան հաշիւք			446346	71	4985298
» » » » փոխանակելի դրամ	1823676	01	17787	47	30142
Կեդր. Վարչութեան մնացուին մէջ պատրաստ ոսկեդրամ					
» » » » փոխանակելի դրամ	5820	62	58	67	204
				818383 81	812704

(1) Մայիս եւ յունիս

Կ. Պոլիս 6/18 յուլիս 1894

Վարչական Խորհրդին կողմէ
Նախագահ
Վ. ՐԱՁԱՐՏ
Խորհրդական - փոխանորդ
Մ. ՍԻՄՈՆՏԻԹԻ

COMP. RUSSE
DE NAVIGATION
à VAPEUR
ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԻԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Երկուշաբթի. Թղթատար Օտեսայի համար, ժամը 2 ին ը. ե.

Երեքշաբթի. Թղթատար Ազեքսանդրիոյ համար ժամը 5ին ը. ե.

Չորեքշաբթի. Թղթատար Սեւաստոփոլի համար ժամը 10ին ը. ե.

Չորեքշաբթի. Թղթատար Սեւ Ծովու նաւահանգիստներու համար, երկու շաբաթը անգամ մը առաւօտեան ժամը 11ին։

Հինգշաբթի. Թղթատար Օտեսայի համար, ժամը 2ին ը. ե.

Ուրբաթ. Թղթատար Ազեքսանդրիոյ համար, հանգիլելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը, ժամը 4ին ը. ե.

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի

ԿԼԱՎԱՆԻ ԵՒ ՓՕՐԲԻ

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա Գարաֆոյ Մհիմհէ Ալիբաշա խան թիւ 22

Պատիւ ունինք ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ մեր ստորագրեալ նոր դրամատուն մը հիմնած ենք, որոյ գլխաւոր գործառնութիւնք պիտի վճարականութիւն ունեցող պարտատոմսեր վաճառել կանխիկ ընդհակառակ՝ ամեական վճարումներով, եւրոպական չատ մը դրամատուներու ընդունուած կարգաւորութեան համեմատ, դիւրութիւն մատ, թէ՛ ապառիկ եւ թէ կանխիկ զնողներուն ծանօթ առաւելութիւններ կ'ընծայէ։ Այս դրամատունը իր ստանդատեղի կնոսէ, մասնաւոր ամեական թերհաշիւներով գործերուն, որոնք՝ իրենց տարեկան ամիս փոքր հատուցում մ'ընելով, որոշեալ պայմանաժամէ մը վերջ, պարտատոմսի մը տէր կելլեն, եւ սիրտ ապահով են որ՝ ուզած ատենին, կրնան անոր փոխարէնը՝ պայմանաժամէն իսկ առաջ վճարելով ձեռք անցնել։ Բիչեալ դրամատունէն Արեւելեան-Երկաթուղւոյ պարտատոմս մը գնողը, իր առաջին ամեական վճարամէն անմիջապէս յետոյ կ'ապահովի թիւ մը, եւ որոյ չնորհիւ, իրաւունք կունենայ ամեականելու յիշեալ պարտատոմսի բոլոր վիճակահանութեանց եւ ամբողջ գումարն, իբր թէ՝ վճարած է պարտատոմսի գինը ամբողջապէս։

Բիչեալ դրամատունը կը ներկայացնէ Քօնսօլտ ժէնէռալ ու Ռէնթի եւ Քրէտիլ Մոպիլիէ որոնք գործառնութիւնք եւս՝ վաճառել է ամեական վճարամբ՝ Վիլլ ու Բուրի, Ցօնէրէյի, Գօն ու Բասմայի եւն. վիճակահանութեան ենթակայ արժէթղթեր, ինչպէս նաեւ Լիօնի՝ Սօսիէթէ Միւթիւէլ Ֆրանչէզը, որ ամէնքն ալ լաւ ճանչցուած գրամատուններ են ի Կ. Պոլիս։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց եւ գաւառաց մէջ գործակալութիւն ընել փափագողք, պարտին վերոյիշեալ տանտաղէին դիմել։

ԹՈՐԹՈՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ (123)

ԺԻԼ ՄԱՌԻ

ՋԱՒԱԿԸ

ՄԱՍՆ Գ.

ՋԻՆՈՒՈՐԱՑԱՆ ԱՏԵՁԱՆ

Գ

—Ըսածս նորէն կը կրկնեմ. ես միայն յանցաւոր եմ...

Եւ ժաք ձեռքը երկնցնելով՝ գոչեց.

—Ժիրօնտը ես սպաննեցի, դնդապետ... անոր երեսին ապտակը ես զարկի։ Կը ցաւիմ որ Բաթօշ, որ այս նախատինքը տեսաւ, հոս չէ որ վկայէ։

Ու նորէն նստաւ։

Նախագահը յայտարարեց թէ դատը աւարտած էր։

Համառօտակի յիշեց դատավարութեան մանրամասնութիւնները, յետոյ ամբաստանեալները դուրս հանուեցան ու դատաւորները սրահը քաշուեցան։

Այն վայրկեանէն սկսեալ՝ երկու երիտասարդներուն վիճակը որոշուած էր։

Վճիռը անմիջապէս պիտի տրուէր, առանց դատաւորները իրարմէ զատուելու եւ դատարանին անդամներէն ուրիշ անձերու հետ հաղորդակցելու ժամանակ ունենալու։

Նախագահը հետեւեալ հարցումները ներկայացուց դատաւորներուն՝ նախ Պէրնարի եւ ապա ժաքի նկատմամբ։

1. Ամբաստանեալն իրեն վերագրուած յանցանքը գործա՞ծ է մի։

2. Այդ յանցանքին մէջ ծանրացուցիչ պարագայներ կա՞ն մի։

3. Յանցանքն անանկ պարագաներու մէջ գործուա՞ծ է մի, որով օրէնքը կարենայ արդարացնել զայն։

Նախագահը, այս հարցումները ընելէ ետքը, կարծիքները կը ժողուէր սկսելով այն անդամէն, որու աստիճանը ամենէն պզտիկ էր, այսինքն յիսնապետէն, որպէս զի մի՛ գուցէ բարձրագոյն սպայներու կարծիքը կարենայ ստորին սպայներու կարծիքին վրայ ազդեցութիւն բանեցնել։

Հարցումներէն իւրաքանչիւրը երկուքի դէմ հինգ ձայնի մեծամասնութեամբ պիտի լուծուէր. եթէ այդ մեծամասնութիւնը չի գոյանար, ամբաստանեալն անպարտ կ'արձակուէր։ Մինչեւ անդամը կը պատահի երբեմն որ, երբ երեք ձայն միայն ամբաստանեալին նպաստաւոր կը խօսին միւս չորս ձայնին դէմ, ամբաստանեալն անպարտ կ'արձակուի՝ բացառիկ մեծամասնութեամբ։

Քառորդ մը վիճաբանութիւն տեղի ունեցաւ այն սրահին մէջ, ուր երկու եղբայրներու վիճակը պիտի տրուէր։

Ցետոյ քուէներու ամբողջութեան հետեւանքը սա եղաւ որ Պէրնար անպարտ դատուեցաւ։

Իսկ ժաքի յանցաւոր ըլլալը կ'ընդունէին։

Բայց դատարանը մեղմացուցիչ պարագաներու գոյութիւնը ընդունեց միաբանութեամբ։

Եւ այս բանը անոր կեանքը փրկեց։

Եթէ մեղմացուցիչ պարագաները չըլլային՝ մահուան պիտի դատապարտուէր, այս մասին օրէնքը բացայայտ էր։

Դատաւորները ժողովասրահը դարձան։

Նախագահը արտասանեց վճիռը, որ ժաքը աստիճանազրկութեան եւ ցկեանս չղթայակապ աշխատութեան կը դատապարտէր։

Միանգամայն հրամայեց որ Պէրնար ազատ ձգուի։

Դիւանադպիրը անմիջապէս գրեց այս վճիռը, զոր նախագահը, դատաւորներն ու դիւանադպիրը ստորագրեցին։

Ցետոյ ժաք ու Պէրնար ներս բերուեցան։

Աւետեանը միւս սրահը քաշուեցաւ, բայց դիւանադպրէն ու կառավարութեան քօմիսէրէն։

Դատարանի պահապետը զէն ի ձեռին կեցած էր երկու եղբայրներուն ետին։

Դիւանադպիրն ու քօմիսէրը ոտքի վրայ կեցած էին։

Եւ այն մերկ ու ցուրտ մեծ սրահին այս կէս մեռելութիւնը ահարկու բան մը ունէր։

Ահարկո՛ւ առանց մեծութեան։ Ելեւէնադատ տեսանն իր կարգ մը ձեւակերպութիւններուն աւելի պատկառելի է։

Հոն վճիռը նախագահը կ'արտասանէ ամենուն առջեւ։ Իսկ գինուորական սահեանին մէջ՝ դատաւորները դուրս կ'ելլեն եւ դիւանադպիրը կը կարդայ վճիռը։ Ասիկայ դռնփակ ու կողպտ գրէխատութեան մը կը նմանի։

Երբ երկու երիտասարդները լսեցին այս վճիռը, որ իրենցմէ մին ազատ կը թողուր եւ միւսը թիարանի կը դատապարտէր, չկրցան արցունքնին բռնել ու սկսան հեծկլտալ։

Մինչեւ այն տեղ զարմանալի արութիւն մը ցոյց տուեր էին։

Իսկ հիմայ ա՛լ անզօր, ջախջախած էին։

Պէրնար ժաքի թեւերուն մէջ նետուեցաւ ըսելով.

—Ի՛նչ որ ալ ըլլի, ինչ որ ալ ըսի՝ օգուտ չըլրաւ եւ դուն կը պատժուիս իմ տեղս, չգործած մէկ ոճիրիդ համար... Ո՛հ, ժա՛քս, խե՛ղճ ժաքս...

Եւ կառավարութեան քօմիսէրին դառնալով՝ յարեց.

—Ասիկայ մեծ դժբաղդութիւն մըն է, հրամանատար, մեծ դժբաղդութիւն մը եւ անդարմանելի անիրաւութիւն մը։

Ժաք ալ կուլար, բայց իր լալուն պատճառն այն էր որ, յուսացեր էր թէ վինչը մահուան պիտի դատապարտէին եւ ահա՛ թիարանի կը դատապարտուէր...

Դատաւորները, եթէ վինչը մահուան դատապարտէին, աւելի գթասիրտ եղած պիտի ըլլային։

(Շարունակելի)